

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputatio IV. Vtrum Ens rationis sit Objectum Logicæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

de discurrendi, & sermone interno utendi.

Vocum notitia ad Grammaticam directam, ad alias scientias spectat indirectam.

Quidquid ergo ad voces spectat, vel à Grammatica, si completa sit, tractatur, vel ad nullam scientiam directè spectat, sed ad omnes indirectè, nempe

pe ut per voces declarantur, non ut voces per ipsas doceantur. Unde non male ad rem nostram Avicenna c. 3. de Log. si inquit Doctor artis posset revelare id quod est in anima alio modo, omitteret semper verba.

DISPUTATIO IV.

Vtrum Ens rationis sit objectum Logica?

SECTIO PRIMA.

Proponitur sententia affirmans Ens rationis esse objectum Logica.

I. Prima sententia est affirmativa

Prima sententia censetur Thomistarum, ex quibus aliqui, ita Ens rationis esse objectum Logica defendunt, ut hanc opinionem Thomistæ reserant esse affirmant: ita Galiegus contrav. 8. suæ Log. conclus. 2. Jandunus l. 2. Metaph. q. 12. & l. 6. q. 4. Sotus q. ultima proem. Tolerus q. 5. proem. & alij. Multi tamen censent eos non de Ente rationis strictè & rigorosè sumpto, sed de secundis tantum intentionibus loqui, ut de denominatione generis, speciei, & similibus.

II. Ens rationis duplex, subjectivè, & objectivè.

Advertendum Ens rationis dupliciter sumi posse, subjectivè, & objectivè, subjectivè illud est Ens rationis, quod in intellectu seu ratione subiectatur, ut actus ipsi intellectus qui ab eo efficiuntur, & eidem tanquam subiecto insunt, re tamen vera entia sunt realia. Objectivè Ens rationis est illud quod totum suum esse accipit ab intellectu, ex eo quod per actum fingentem circa illud versetur, nec aliud esse habet, vel habere potest, ut Chimæra, Hyppocentaurus. De hoc secundo procedit questio.

III. Ens rationis non est objectum Logica.

Dicendum nec Ens rationis in communi, nec ullam ejus speciem esse vel objectum adæquatum, vel attributionis Logica. ita Fonseca l. 2. Metaph. c. 3. Suarez t. 1. Metaph. d. 1. s. 4. & t. 2. d. 54. cum Logica munus sit ad artem revocare rationales hominis operationes, quæ entia rationis objectivè non sunt, sed solum subjectivè, P. Hurd. 1. Log. s. 4. per totam, ubi sententiam illam acriter impugnat P. Arriaga d. 2. Log. s. 2. P. Oviedo Cont. 2. p. 1. n. 38. & alij.

IV. Probatur primò: Subjectum attributionis est illud de quo per se in scientia aliqua agitur, & ad quod cetera omnia referuntur, quæ in illa scientia tractantur, sed ens rationis non est hujusmodi, ergo non est subjectum attributionis Logica: Major ab omnibus recipitur: Minor probatur, nam primò Aristoteles ne verbum quidem in sua Logica de Ente rationis protulit, quod tamen non omisit, si subjectum attributionis Dialecticæ fuisset. Deinde varia demonstrat Logica, quæ enti rationis competere nullo pacto possunt, ut propositionem enunciare verè vel falsè, syllogismum generare scientiam vel opinionem & hujusmodi.

V. Secundò probatur, si ens rationis fictum per actus Logica esset ejus objectum; sequeretur omnem actum Logicum esse fingentem & deformem, ac proinde Logica quæ est habitus ex hujusmodi actibus generatus, & ad similes iterum producendos inclinat, erit ars fingendi, imò & omnes actus Philosophiæ ac Theologiæ, & cujuscumque scientiæ erunt fictitij, cum necessario aliquid in se artificij Logici contineant.

VI. Consultò addidi in Majore, ens rationis fictum per actus Logicos, nam sicut dari potest actus verus qui versatur circa actum falsum, afficiens scilicet eum esse falsum, & deformem objecto, & actus scientificus de errore, de quo demonstramus quod

R. P. Th. Comptoni Philosophiæ.

generare non possit scientiam, ita & de ente rationis dari potest scientia, & actus verus circa illud versari, probamus enim ens rationis esse quid fictum, habere esse tantum objectivè in intellectu, nihil esse reale, & similia. Hos ergo actus veros esse asserimus, cum sint scientifici, illos verò solos esse deformes & fictitios qui objectum aliquod fictitium & chymericum fingunt, quales esse omnes Logicos, saltem inadæquatè asserunt adversarij, ac proinde saltem inadæquatè erunt fictitij.

Tertiò Probatur: in actibus definitionis, divisionis, generis, speciei, & similibus, nihil in objecto reperitur non reale, ergo non includunt in se ens rationis: Antecedens probatur, quando cognosco animal v. g. & facio genus, nihil ibi intercedit fictitium, sed solum denominatio extrinseca ab illo actu proveniens objecto reali, illa autem denominatio non est quid fictum, nihil enim aliud est quam ipse actus intellectus realis, qui simul me denominat intrinsece cognoscentem, & objectum extrinsece cognitum.

Dices, in omni propositione logica est compositio, ergo & distinctio, saltem præsupposita; compositio enim est distinctorum unio, compositio autem hæc est inter prædicatum & subjectum, quæ tamen à parte rei sunt idem realiter, ergo aliqua hic intercedit unio fictitia. Confirmatur quando dico Petrus est homo, non prædico de Petro hominem ut à parte rei, nam tunc esset propositio identica, affirmarem enim Petrum de seipso, & sensus esset Petrus est Petrus, quæ tamen propositio in mente dari non potest, ut habet communior Doctorum sententia, sed in sola voce, quia ubi nulla est distinctio, nec compositio esse potest, ergo prædicatum homo est quid distinctum per conceptum à Petro & illi superius, sed nihil hujusmodi à parte rei dari potest, ergo est ens rationis.

Ad argumentum respondetur, in omni propositione mentali affirmativa apprehendi prædicatum Resp. nihil aliquo modo distinctum à subjecto, de quo enunciarur, non tamen requiritur perfecta distinctio & in actu signato, quia tunc deberem repræsentare Petrum, non ut Petrum, quia omnis perfecta distinctio, vel est formalis negatio, vel eam necessario committatur, & hoc esset facere ens rationis, quia illa distinctio vel negatio nec est à parte rei nec esse potest. At in actu exercitio distinguere, est solum inadæquatè rem concipere in ordine ad omnem effectum, vel rationem quam connotat, negatione ex parte actus se tenente, non objecti.

Ad confirmationem dico illam propositionem Petrus est homo, non esse identicam, nam in subjecto concipio naturam humanam, simul cum Petreitate, in prædicato vero solum concipio naturam humanam, non conceptà Petreitate, non tamen nego Petreitatem ei conjunctam. Hoc autem non est facere ens rationis, nam nihil concipio non reale, cum Petrus verè sit homo. Quod autem aliqui dicunt debere in conceptu abstracto hominis, & omnium universalium fingi in actu signato formam aliquam universalitatis in objecto, ostendimus in tractatu de universalibus non esse necessarium.

VII.

In actibus Definitionis, Divisionis, &c. nihil reperitur fictitium.

VIII.

Obj. in omni propositione intercedere unionem fictitiam.

IX.

Resp. nihil illis fingi, sed rem eandem actu inadæquatè, alio modo concipi.

X.

In hac propositione, Petrus est homo, non concipitur non reale.

D

SECTIO

SECTIO II.

Solvantur argumenta contententia Ens rationis esse objectum Logica.

I. Obijciunt auctoritas Aristotelis & S. Thome.

Obijciunt primò Aristotelem 4. Metaph. c. 2. asserentem Logicam agere de omni ente, sed non agit de omni ente reali, ergo rationis. Confirmatur nam D. Tho. nihil sapius repetit quam Logicam proprium esse agere de secundis intentionibus, nempe genere, specie & c. hæ autem sunt entia rationis, cum à parte rei non existant, ergo.

II. Quo sensu dicat Aristoteles Logicam agere de omni ente

Respondeo mentem Aristotelis esse, agere Logicam de omni ente, id est remotè & secundariò, quatenus docet instrumenta sciendi, definitionem scilicet, divisionem, & argumentationem, per quas definiuntur res omnes ac dividuntur. Secundò dico sermonem ibi esse de parte topica, non de illa Dialectica de qua hic tractamus, nam ibi vocat Aristoteles Logicam *tentatricem*, hoc est probatricem utriusque partis contradictionis. Quod autem non excludat ibi Aristoteles ens reale, ex eo suadet, nam ait eodem loco, *de omni ente, de quo agit Primus Philosophus*, id est, *Metaphysicus demonstrativè*, agit Logicus probabiliter. Metaphysicus autem nullum ens excludit. Ad confirmationem dico; non negare nos secundas intentiones, id est denominationes generis, speciei & similes spectare ad Logicam, sed negamus esse entia rationis propriè, sed denominationes tantum extrinsecas, ut ex tertia probatione constat, licet latè ens rationis Logicum vocari soleant.

III. Denominationes generis, speciei, & c. non sunt entia rationis.

Deinde operationes intellectus ad Logicam spectant, quas tamen nemo opinor dixerit entia esse rationis, nisi subjectivè. Item ens rationis non est modus sciendi, & manifestandi ignotum, sed modus potius errandi, & intellectum in mille fraudes, & figmenta, si ejus ductum sequatur, inducendi.

IV. Genus, species, & c. non sunt per intellectum fingentem, sed in admodum cognoscendum.

Obijciunt secundò: illud est ens rationis quod habet esse solum per intellectum, sed hujusmodi sunt genus, species, prædicatum, subjectum, & cætera hujusmodi, nam à parte rei non dantur, ergo. Respondetur distinguendo Majorem: Illud est ens rationis quod habet esse solum per intellectum fingentem, concedo Majorem; per intellectum quomodocumque cognoscendum, nego. Genus ergo, species & cætera universalia, non finguntur ab intellectu, sed solum repræsentantur realis natura, non repræsentata differentia individuali, vel specifica, sunt ergo dependenter ab intellectu denominante, non fingente.

V. Cur Logica dicatur scientia rationis.

Obijciunt tertio: Logica ab omnibus vocatur *scientia rationis*, sed scientia sumit specificationem ab objecto attributionis, ergo objectum attributionis est

ens rationis. Respondetur, ideo vocari scientiam rationis, quia dirigit actus intellectus, seu rationis, intellectus enim ratio appellatur.

Quæres, ad quam ergo scientiam spectat agere de ente rationis, si non ad Logicam, ad aliquam enim spectare debet, nam cum *verum sit passio entis*, quidquid habet entitatem, habet veritatem, seu scibilitatem, ergo ad aliquam scientiam spectat. Respondetur sicut per se & propriè non habet entitatem, sed solum metaphoricè, & per analogiam quandam ad ens reale, ita nec per se habet scibilitatem, directè ad ac proinde per se & directè ad nullam scientiam spectabit: per accidens verò particularia entia rationis ad quamlibet scientiam pertinent. Nam ut ait Aristoteles 1. Rhetoricæ c. 2. *ejusdem est scientia agere de eo quod est propriè tale, & de eo quod videtur tale*, quia nimirum ad veri entis cognitionem aliquo modo conducit.

Relationes ergo rationis Dei ad creaturas, ut relatio Creatoris, Domini & c. ad Theologiam spectant, negationes, & privationes formarum substantiarum, si alio modo concipiuntur quam sint, ad Physicam. Imo aliquando idem ens rationis ad duas scientias spectare potest, ut ad Animasticam & Logicam, si in eodem ente rationis conficiendo contrariamque peccetur. Cum ergo Metaphysica agat de ente vero in communi, ad eam etiam spectabit agere de ente ficto in communi, non per se sed per accidens, nam objectum ejus per se est ens reale. Aliqua vero particularia entia rationis etiam ad Logicam pertinebunt.

Sed hinc oritur difficultas, nam ad eam scientiam spectare videtur agere de genere, ad quam spectat agere de speciebus, cum ratio inferior essentialiter in se includat superiorem, ergo si ad Logicam spectet agere de particularibus entibus rationis, quæ nimirum in ejus materia contingunt, spectabit etiam ad eam agere de ente rationis in communi. Respondetur primò idem argumentum confici posse de omnibus omnino scientiis, cum ad omnes spectet agere de aliquibus particularibus entibus rationis, unde ad omnes scientias spectabit agere de ente rationis in communi, quod, opinor, nemo dicet. Respondetur ergo secundò. Ad hoc ut scientia aliqua habeat perfectam cognitionem sui objecti, non est necessarium, ut omnia prædicata illius quidditativa, & proprietates consideret, sed ea solum quæ continentur sub ipsius abstractione, ut aiunt, seu ratione formali sub qua, sic enim agere de ente reali in communi, quod Metaphysica proprium est, spectaret ad omnes scientias, cum illarum objecta in se necessario rationem entis includant. Cognitionem ergo tam entis realis quam rationis in communi supponunt omnes scientiæ ex Metaphysica.

DISPUTATIO V.

Sintne res, an operationes intellectus Objectum Logica?

SECTIO PRIMA.

Sententia asserens actus intellectus solos, cadere sub consideratione Logica.

Prima sententia ait operationes intellectus esse objectum Logica. Ita Fonseca 2. Metaph. c. 3. q. 1. f. 8. Conimb. hic, Rubius q. 6. Proem. Murcia q. 2. proem. Oviedo contra. 2. Log. p. 1. nu. 17. & alij quamplurimi Recentiores.

Norandum operationes intellectus dupliciter

X. Logica nonnulli, ex rationali scientia, perne realem faciunt.

Dialecticam, utpote rationalem scientiam, ita aliqui coarctant, ut nihil ipsi cum rebus commercij esse velint, sed intellectus unius operationes illius speculationibus permittunt. Alij ita Logicam pomaria dilatant, ut omnes omnino res illius considerationi nullo discrimine subiciant, eamque ex rationali scientia, prope realem faciunt. Quid quæque sententia habeat probabilitatis, quid veri, hac disputatione investigabimus.